

Sygn. akt III AUa 772/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2016 r. w Lublinie

sprawy M. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o zwrot nienależnego świadczenia

na skutek apelacji M. N.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 21 stycznia 2016 r. sygn. akt VIII U 1342/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i ustala, że M. N. nie jest zobowiązany do zwrotu świadczenia za okres od 1 do 30 czerwca 2015 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz M. N. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 772/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2016 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie M. N. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

z 5 sierpnia 2015 roku, którą organ rentowy zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku w kwocie 2669, 99 zł.

Sąd ustalił i zważył:

Decyzją z 9 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych w L. ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury M. N. od dnia 1 czerwca 2015 roku, tj. miesiąca, w którym zgłosił wniosek o wypłatę świadczenia emerytalnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał wyliczenia świadczenia w oparciu o art. 183 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS, na kwotę 2669,99 zł. Należność w tej wysokości za okres od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku wraz ze świadczeniem za miesiąc lipiec 2015 roku po odliczeniu zaliczek na podatek oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne, została przekazana na rzecz wnioskodawcy. M. N. wniósł odwołanie od decyzji z dnia 9 lipca 2015 roku. Domagał się prawidłowego ustalenia wysokości emerytury oraz wypłaty właściwie ustalonego świadczenia od dnia 1 marca 2015 roku, wskazując, że świadczenie emerytalne ustalone na podstawie wyroku Sądu, powinno być wypłacone po ustaniu stosunku pracy, co nastąpiło z dniem 28 lutego 2015 roku.

Zaskarżoną decyzją z 5 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zobowiązał M. N. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od dnia 1 czerwca 2015 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku w kwocie 2669, 99 zł. M. N. złożył odwołanie od decyzji z dnia 5 sierpnia 2015 roku. Ponownie domagał się wypłaty zaległego świadczenia emerytalnego za miesiące marzec, kwiecień i maj 2015 roku, a nadto wskazał, iż organ rentowy nie wyjaśnił dlaczego obciążył go obowiązkiem zwrotu wypłaconego za miesiąc czerwiec 2015 roku świadczenia emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że wydanie zaskarżonej decyzji było konsekwencją wniosku M. N. z dnia 20 lipca 2015 roku, w którym cofnął swój wniosek na podstawie, którego wydano w dniu 9 lipca 2015 roku decyzję o ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury przyznanej w związku z wyrokiem z dnia 12 maja 2015 roku wydanym w sprawie VIII U 1429/14.

M. N. urodził się w dniu (...).

W dniu 2 czerwca 2014 roku złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 2 lipca 2014 roku organ rentowy odmówił prawa do tego świadczenia. Po rozpoznaniu odwołania M. N. Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 12 maja 2015 roku w sprawie VIII U 1429/14, ustalił ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia (...).roku.

Wykonując prawomocny wyrok sądowy organ rentowy decyzją z 17 czerwca 2015 roku wyliczył wysokość świadczenia emerytalnego M. N., obliczając jej wysokość na kwotę 2583,73 zł. Z uwagi na kontynuowanie przez wnioskodawcę zatrudnienia wypłata świadczenia została zawieszona, zgodnie z art. 103a ustawy emerytalnej. M. N. został pouczone, iż wypłata emerytury zostanie podjęta po przedłożeniu w Oddziale ZUS świadectwa pracy lub zaświadczenia potwierdzającego fakt rozwiązania stosunku pracy wraz z wnioskiem o podjęcie wypłaty emerytury, zaś ostateczna wysokość emerytury zostanie ustalona z chwilą podjęcia wypłaty świadczenia.

W dniu 25 czerwca 2015 roku M. N. złożył wniosek o podjęcie wypłaty emerytury od dnia 1 marca 2015 roku. Dołączył do wniosku świadectwo pracy z (...) Spółki z o. o w P. na okoliczność zakończenia stosunku pracy, na podstawie którego był zatrudniony przed dniem nabycia emerytury, z dniem 28 lutego 2015 roku.

Dnia 9 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych w oparciu o wniosek M. N., wydał decyzję ustalającą wysokość emerytur i podejmując wypłatę z dniem 1 czerwca 2015 roku. Decyzja zawierała w pkt III pouczenie, iż w razie wypłacenia świadczenia mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa, osoba która nienależnie je pobrała jest zobowiązana do ich zwrotu.

W dniu 20 lipca 2015 roku wnioskodawca cofnęła wniosek złożony w dniu 25 czerwca 2015 roku. Wobec cofnięcia wniosku z dnia 25 czerwca 2015 roku, organ rentowy powołując się na treść art.116 ust. 2 ustawy emerytalnej, decyzją z dnia 5 sierpnia 2015 roku umorzył postępowanie. Decyzja jest ostateczna.

M. N. złożył kolejny wniosek o podjęcie wypłaty emerytury od lipca 2015 roku. W oparciu o ten wniosek organ rentowy w dniu 5 sierpnia 2015 roku wydał decyzję o ustaleniu wysokości i wypłacie emerytury od dnia 1 lipca 2015 roku. Świadczenie, którego wysokość obliczono zgodnie z art. 183 ustawy emerytalnej wyniosło 2922,15 zł. Decyzja jest prawomocna.

Dnia 5 sierpnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję.

Zgodnie z art. 116 ust. 1 ustawy emerytalnej postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. W sprawach o podjęcie wypłaty emerytury, ustalenia jej wysokości konieczny jest wniosek uprawnionego. M. N. wystąpił z takim wnioskiem dopiero dnia 25 czerwca 2015 roku. We wniosku o ustalenie prawa do emerytury jaki wnioskodawca złożył w dniu 2 czerwca 2014 roku jest w pkt. 24 jasne i logiczne pouczenie kiedy, i w oparciu o jakie dokumenty nastąpi podjęcie wypłaty emerytury zawieszony z powodu kontynuowania zatrudnienia, precyzując, iż wypłata nastąpi po rozwiązaniu stosunku pracy, ale nie wcześniej niż zostanie zgłoszony wniosek o podjęcie wypłaty.

Pouczenie powyższe jest wprost powtórzeniem stanu prawnego sprecyzowanego w artykule 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, który stanowi, iż świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek (za wyjątkiem jednego przypadku co do renty rodzinnej). A zatem, gdyby nie cofnięcie przez ubezpieczonego przedmiotowego wniosku wyliczenie wysokości i jego wypłata nastąpiłaby od dnia 1 czerwca 2015 roku.

Wniosek o ustalenie prawa do emerytury, zgodnie z art. 116 ust. 2 ustawy emerytalnej, aż do uprawomocnienia się decyzji może być cofnięty przez wnioskodawcę. Wówczas postępowanie administracyjne jakie prowadził organ rentowy podlega zgodnie z art. 116 ust. 2 ustawy emerytalnej umorzeniu. Co więcej decyzja jaka została wydana w oparciu o przedmiotowy wniosek wobec umorzenia postępowania traci swój byt prawny. Wobec powyższego wniesione od decyzji z dnia 9 lipca 2015 roku odwołanie, na mocy art. 199 § 1 pkt. 1 k.p.c. podlega odrzuceniu.

Sąd podniósł, iż wnioskodawca otrzymał decyzje z dnia 17 czerwca 2015 roku i z dnia 9 lipca 2015 roku, które zawierają jasne i w pełni oczywiste pouczenie w pkt. III w zakresie kiedy powstaje obowiązek zwrotu świadczenia jako nienależnie pobranego Również precyzyjne pouczenie zawiera wniosek jaki M. N. złożył w przedmiocie cofnięcia wniosku, informujące, iż postępowanie w przypadku cofnięcia wniosku podlega umorzeniu. Wobec takiego stanu rzeczy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję w dniu 5 sierpnia 2015 roku w przedmiocie umorzenia postępowania, a tym samym świadczenie emerytalne wypłacone wnioskodawcy za miesiąc czerwiec 2015 roku zostało wypłacone bez podstawy prawnej i stanowi nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust.1 pkt. 1 ustawy emerytalnej. Natomiast wobec faktu, iż wnioskodawca został o zasadach powstania obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia prawidłowo pouczony zgodnie art. 138 ust. 1 pkt. 1 ustawy emerytalnej ma obowiązek zwrotu pobranej emerytury za czerwiec 2015 roku.

Na mocy powołanych wyżej przepisów oraz na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd w pkt II sentencji oddalił odwołanie od decyzji z dnia 5 sierpnia 2015 roku.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca, domagając się zmiany orzeczenia. Skarżący nie wskazał skonkretyzowanych zarzutów i wniosków, wnioskodawca wywodzi, że decyzja o wypłacie emerytury powinna obowiązywać od 1 marca 2015 roku.

Sąd Apelacyjny zważył.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, a jej uwzględnienie powoduje zmianę wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie o braku obowiązku zwrotu świadczenia wypłaconego wnioskodawcy za czerwiec 2015 roku.

Wyrok w zaskarżonej apelacją części wydany został z naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748).

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy, w zakresie objętym apelacją, przedmiotem kontroli sądu była decyzja organu rentowego z dnia 5 sierpnia 2015 roku o obowiązku zwrotu przez M. N. nienależnie pobranego świadczenia za miesiąc czerwiec 2015 roku w kwocie 2669,99 zł.

Zgodnie z treścią art. 138 ust. osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu a definicję nienależnie pobranych świadczeń zawiera ust. 2 tego przepisu, który stanowi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania oraz świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia. Żadna z tych okoliczności, nie zachodzi w sprawie niniejszej.

W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. wyroki z dnia 26 kwietnia 1980 r., II URN 51/80 - OSNCP 1980 Nr 10, poz. 202, oraz z dnia 10 grudnia 1985 r., II URN 207/83 - PiZS 1986 nr 3, s. 71), stwierdza się, że brak pouczenia świadczeniobiorcy o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł poznać o nich wiadomość z innych źródeł.

Sąd Najwyższy wyraził między innymi w wyroku z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 39/11 (LEX nr 1043985) stwierdzając, że "Obowiązek zwrotu emerytury wypłaconej mimo zaistnienia okoliczności powodującej zawieszenie prawa do świadczenia nie powstaje, jeżeli pobierająca świadczenie osoba nie została pouczona o braku prawa do jego pobierania. Przytoczenie przepisów określających okoliczności, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części) jest pouczeniem prawidłowym, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby ubezpieczony mógł je odnieść do własnej sytuacji".

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala w szczególności na ustalenie, że wnioskodawca był prawidłowo pouczony o konsekwencjach powodujących wycofanie wniosku, a skutkujących w ocenie organu rentowego obowiązkiem zwrotu emerytury za miesiąc czerwiec 2015 roku.

Pamiętać należy, że decyzja wykonująca prawomocny wyrok sądowy wydana została 17 czerwca 2015 roku. W dacie tej wnioskodawca nie pozostawał już w stosunku pracy i pouczenia zamieszczone w decyzjach nie były adekwatne dla jego statusu. Sytuacja wnioskodawcy była nietypowa, bowiem dopiero na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 12 maja 2015 roku w sprawie VIII U 1429/14, ustalone mu zostało mu prawo do emerytury od dnia(...)roku. Wypłata świadczenia została zawieszona, a M. N. został pouczony, że wypłata emerytury będzie podjęta po przedłożeniu świadectwa pracy lub zaświadczenia potwierdzającego fakt rozwiązania stosunku pracy.

Składając w dniu 25 czerwca 2015 roku świadectwo pracy z (...) Spółka z o. o. w P. na okoliczność zakończenia stosunku pracy z dniem 28 lutego 2015 roku, M. N. konsekwentnie domagał się podjęcia wypłaty emerytury od dnia 1 marca 2015 roku. Okoliczność, że następnie w dniu 20 lipca 2015 roku cofnął wniosek złożony w dniu 25 czerwca 2015 skutkowałą jedynie tym, że na podstawie art.116 ust. 2 ustawy emerytalnej, organ rentowy decyzją z dnia 5 sierpnia 2015 roku umorzył postępowanie. Mieć należy na względzie, że także w decyzji z 9 lipca 2015 roku którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość emerytury i podjął wypłatę z dniem 1 czerwca 2015 roku, nie było adekwatnego dla sytuacji wnioskodawcy pouczenia, bowiem zawarta w pkt III informacja, że w razie wypłacenia świadczenia mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa, osoba która nienależnie je pobrała jest zobowiązana do ich zwrotu nie odnosi się wprost do sytuacji wnioskodawcy.

Z tych względów i na mocy powołanych powyżej przepisów oraz na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia przepis art. 98 § 1 k.p.c.